

1. Ce știm despre David?

Adevărul este că știm foarte puține lucruri sigure despre viața acestui neoplatonic târziu. Ba mai mult, așa cum cu îndreptățire afirmă Gabriel Liiceanu, traducătorul și comentatorul tratatului davidic intitulat *Introducere în filosofie*, "sursele sunt anecdotice și nerelevante, părerile cercetătorilor sunt împărțite, adesea contradictorii, făcând imposibilă existența unei imagini pozitive unitare". Ori, dacă luăm aminte la

Bibliografia selectivă în care sunt incluși nemți, francezi, ruși și armeni, cu toții valoroși davidologi, avem astfel dovada vie că opinia lui Gabriel Liiceanu este aceea a unui cercetător pe cât de avizat prin sursele la care apelează, pe atât de dornic de a aduce un spor de lumină în această chestiune. Iar el, vizibil incomodat de părerile contradictorii ale davidologilor citați, optează pentru *un model expozitiv*

, "care, renunțând la pretenția concluziilor ferme, se va mulțumi cu prezentarea datelor oferite de surse și a ipotezelor formulate de cercetarea modernă, punând în locul unei imagini unitare, dimensiunea unei probleme".

Dar, se vor întreba pesemne unii, de unde până unde prezența unor armeni așa ca Missak Khostikian, V.K.Čalojan sau I. Manandian în suita davidologilor de prim rang? De acolo că vechi surse armene, precum *Istoria universală* a armeanului Stefan Asoghik, mort în primul deceniu al secolului al XI-lea, sau *Cartea esențelor*, cu autor necunoscut și datare aproximativă la sfârșitul secolului al VI-lea ori poate la începutul celui de-al VII-lea (celebra scriere care a creat legenda în jurul lui David), la fel ca lucrarea autorului creștin Gregor, mort în anul 1221, respectiv ca Arakel Sūneți, un comentator armean al faimoasei scrieri filosofice

Definițiile filosofiei

(varianta armeană a lucrării

Introducere în filosofie

), toate aceste surse au acreditat imaginea unui David atât de înzestrat și plin de înțelepciune în scopul ce și l-a asumat alături de alți tineri armeni de a învăța limba greacă pentru traducerea *Bibliei*

și a altor opere din literatura elină în limba armeană, încât – ni se spune cu multă satisfacție – nu doar David, ci ei toți dovediră atâta sânguință și pricepere, "de îi întrecură până și pe greci"!

Existența unei serii paralele din scrierile filosofice ale lui David, anume în greacă și armeană, nu a avut darul de-a aduce un plus de certitudine în această problemă de exegeză. Căci nu se stinsese bine ecoul observațiilor făcute în anul 1892 de ilustrul davidolog Adolf Busse, cum că "în literatura greacă, despre filosoful David nu există informații care să confere temeiuri sigure pentru comentarea vieții și activității sale", prin urmare el propunea să se aștepte un studiu

critic temeinic care să aibă în vedere nu doar sursele armene, ci și analiza comparată a textelor grecești și armene, nu trecuse, deci, mult timp de când distinsul cercetător își făcuse cunoscute observațiile și rezervele în această chestiune, când o serie de orientaliști și bizantinologi în frunte cu C.F. Neumann, reușea să creeze un portret al lui David, preluând ceea ce era general în diversele relatări privitoare la filosof și eliminând pe cât posibil contradicțiile scoase la iveală de surse.

Respectiva imagine, preluată de marile enciclopedii și istorii ale filosofiei, face din David un filosof neoplatonic creștin, originar din provincia Hark, care a trăit în secolul al V-lea sau al VI-lea, a învățat și predat filosofia la Atena, apoi a scris cărți filosofice (*Introducere în filosofie*, *Comentariu la <Isagoga>* lui Porfir

,
Comentariu la <Categoriile> lui Aristotel
) și cărți teologice (ca, de exemplu, discursul antinestorian *Despre cruce*
) , cărți redactate parte în limba armeană, parte în limba greacă, parte în ambele limbi.

Nici vorbă ca apele exegezei să se liniștească după această precizare cărturărească, dacă avem în vedere fie luptele teologice de la acea vreme de început a creștinismului dintre monofizitismul bisericii armene și tendințele hegemonice ale bisericii grecești, fie faptul că în viața culturală a Armeniei din secolele V-VII figurează nici mai mult nici mai puțin de șapte nume David, fiecare cu cognomenul sau supranumele său, grație căruia ei pot fi mai lesne identificați: David Invincibilul, David Gramaticul, David Ipat etc.

Și iată că taman atunci își fac intrarea pe scena disputelor cercetătorii armeni, îndeosebi Missak Khostikian, care nu ezită să dinamiteze șubreda construcție a confracților săi prin afirmații tranșante de genul: “Nu suntem în posesia nici unei relatări autentice de încredere despre filosoful David, și acelea de care ne-am ocupat până acum sunt de origine târzie, anume din secolele X-XIII”!

Iar M. Khostakian, cu coerența ideilor sale, după cum opinează G. Liiceanu, purcede în continuare la examinarea scrierilor ce poartă numele lui David. Astfel, printr-o atentă comparare a conținutului scrierilor atribuite diferiților Davizi, Khostakian ajunge la concluzia că lucrările teologice, precum și scrierea *Întrebări filosofice* atribuită lui David din Hark, nu îi aparțin filosofului David Invincibilul. Ceea ce înseamnă că David filosoful și David teologul din Hark nu

reprezintă una și aceeași persoană. Mai mult, David filosoful, autorul celor trei lucrări:

Introducere în filosofie

,
Comentariu la <Isagoga> lui Porfir

și

Comentariu la <Categoriile> lui Aristotel

, care – așa cum spuneam – există atât în limba greacă cât și în armeană, nu este un autor armean, ci un neoplatonic grec păgân, elev al lui Olimpiodor cel tânăr (în filosofia greacă sunt cunoscuți încă doi filosofi cu numele de Olimpiodor), ale cărui lucrări elaborate inițial în limba greacă, au fost ulterior traduse în armeană!

Cât îl privește pe David din Hark, autorul vizat de sursele armene, acesta de fapt era un teolog monofizit, care a trăit și a scris în prima jumătate a secolului al VI-lea. În paranteză fie spus, monofizitismul n-a reprezentat doar o dispută aprigă, încheiată în primele veacuri de statornicire a creștinismului, căci – după cum se știe – această erezie ce crede și susține numai natura divină a lui Hristos, s-a perpetuat până în zilele noastre sub chipul celor trei biserici recunoscute: biserica armeană, biserica iacobită și cea coptă...

Revenind la dezbaterea noastră, să notăm justețea diferențelor observate de cercetătorii care au avut sub ochi atât *Introducere în filosofie* cât și *Întrebările filosofiei*, lucrare atribuită de tradiție tot lui David Invincibilul. Se constată, ne încredințează Liiceanu, nu doar orientarea de ansamblu diferită a celor două cărți, ci și concepția diferită în probleme identice. Astfel, dacă în toate cele 41 de întrebări și răspunsuri care alcătuiesc lucrarea

Întrebările filosofiei

se simte prezența unui apologet înflăcărat al creștinismului, nu același lucru se poate spune despre autorul tratatului

Introducere în filosofie

, unde apare doar formularea stereotipă: “Cu voia Domnului am încheiat și capitolul de față”, propoziție cu care se încheie câteva dintre cele 24 de capitole ale cărții și care are menirea nu doar de-a sfârși ceva, ci și de-a face legătura cu pasajele următoare.

Apoi modul în care cei doi definesc omul este atât de diferit, încât subscriem la părerea lui G. Liiceanu cum că “unul și același autor nu putea renunța de la o lucrare la alta la o definiție pe care în ambele cazuri o reia de zeci de ori”. Căci dacă pentru David teologul, definiția omului în calitate de imagine a lui Dumnezeu este mai mult o descriere bazată în egală măsură pe presupunere și năzuință, adică “suflet unit cu trupul prin intermediul respirației și ținut ca unul singur prin ea”, definiția dată de David filosoful are darul de-a fi simplă, clară și precisă, prin urmare mereu actuală, tocmai pentru că reușește să închidă în ea esența a ceea ce definește: “Omul este o ființă rațională, muritoare, capabilă de cugetare și cunoaștere”.

Multe ar mai fi de spus înainte de-a sfârși acest capitol, însă o problemă se impune în mod deosebit. Anume cea privitoare la apartenența lui David la vechea religie păgână. Căci dacă substanța scrierilor sale urmează linia spiritualității elenistice, cum se explică următoarele:

a)Numele său biblic de David;

b)Mențiunea din titlul manuscrisului grec: “După glasul filosofului celui prea iubitor de Dumnezeu”;

c)Prezența expresiei “Cu voia Domnului” din formula cu care el își încheie unele dintre capitolele cărții?

Din nou G. Liiceanu îl citează pe M. Khostakian cu cele două interesante conjecturi ale sale:

1) Scrierile lui David au cunoscut interpolări ulterioare din partea unei persoane ori a unui grup de persoane animate de interese teologice, ceea ce pare cu atât mai plauzibil cu cât și în alte multe cazuri s-a constatat intervenția nu întotdeauna subtilă a copiștilor;

2) Este posibil ca filosoful să se fi convertit către sfârșitul vieții la creștinism, luându-și numele de David. Nu așa procedase și contemporanul său, comentatorul Elias, la rândul lui elev al lui Olimpiodor cel tânăr?

Chiar admitând presupunerea din urmă, totuși părerea lui Missak Khostakian este că “scrierile lui David sunt cu totul străine de religia creștină; ele aparțin aceluiași tip de lucrări care s-au păstrat în număr mare în școala neoplatonică ateniană și alexandrină în secolele al V-lea și al VI-lea”.

Ținând seama de această avalanșă de argumente, iată că în minte ni se conturează imaginea unui David nearmean, care a trăit și creat la Bizanț, pe timpul domniei lui Justinian I (527-565), adică într-o epocă de apogeu a culturii și civilizației acestui imperiu și de decădere a Europei occidentale.

2.Ce ne învață filosofia lui David ?

Cu toate că viața lui David este atât de zgârcită cu informațiile necontradictorii, avem totuși una asupra căreia toți cercetătorii cu mic cu mare au căzut de acord ca fiind mai presus de orice îndoială, anume aceea că filosoful este un neoplatonic târziu. Ne amintim că Porphyrios, elevul preferat al lui Plotin și autorul scrierii *Viața lui Plotin*, s-a născut în anul 232 sau 233 undeva în Siria. Paradoxal este faptul că deși s-a născut cu circa 300 de ani mai târziu, despre David există la ora actuală mai puține date certe ca despre primii neoplatonicieni grupați în jurul maestrului Plotin.

În definitiv n-are prea multă relevanță dacă David a fost armean ori grec, păgân sau creștin, respectiv dacă a trăit la Atena, Constantinopol ori aiurea. Important este că a scris ceea ce a scris și că ceea ce a scris a ajuns până la noi. Și cum spiritul scrierii se constituie într-o elocventă probă pentru concepția epocii în care ea a fost plămădită, respectiv într-un fir călăuzitor prin acele hățișuri greu de străbătut în anumite zone ale cunoașterii, iată de ce cercetătorii recurg la această metodă eficientă ca la un îndreptar al căutărilor pe calea cea bună. În primul capitol am văzut că așa a procedat M. Khostikian, ceea ce i-a permis să emită păreri îndrăznețe vizavi de viața și opera lui David.

La rândul nostru, urmărind linia platoniciană în cartea lui David, ne dăm seama că el îl cunoștea bine pe Platon. Nici nu era cu puțință altminteri, atâta timp cât Olimpodor cel tânăr,

profesorul său din Alexandria, era autorul mai multor comentarii despre dialogurile platoniciene.

Iar acum, după aceste preparative, este cazul să ne întrebăm cam care este locul lui David în istoria filosofiei și ce rol revine scrierii sale *Introducere în filosofie* în algebra cunoașterii umane?

Deoarece vremea marilor școli filosofice (pitagoreică, platoniciană, peripatetică, stoică) trecuse, Gabriel Liiceanu opinează că tratatul lui David este una din puținele cărți “din care ne putem da seama de trecere de la spiritul unei culturi la litera ei”. Spiritul devenind tot mai comod și mai indolent pe măsură ce ne îndepărtăm de apogeul excelenței filosofice atins în vremea lui Platon și pe măsură ce urcăm pe scara istoriei înspre vremurile moderne, iată că asistăm la trecerea de la *demersul euristic* către principiul comentariului din vremea neoplatonicienilor și de mai târziu. Căci, așa cum cu îndreptățire subliniază G. Liiceanu, dacă în dialogul platonician se discută spre a găsi căutând, “dialogul comentariului este un *demers exegetic și hermeneutic*

(subl. mea,

G.P.)

”, cu o evidentă suplețe și cu neîndoielnice abilități explicative și interpretative din partea comentatorului.

Cu toate că David nu-și dovedește nicidecum originalitatea în acest “inventar al definițiilor filosofiei corecte din punct de vedere tehnic” (G. Liiceanu), și asta deoarece cu mult timp înainte istoria filosofiei marcase trecerea de la problematizări la probleme, totuși, filosoful român apreciază tratatul “armeanului” ca pe “o mică *summa philosophica* (subl. mea, G.P.), un compendiu care pune în lumină ceea ce făcuse posteritatea din filosofia antichității”, mai exact un *manual*

, din care se poate prea bine înțelege “ce devenise filosofia din secolul al VI-lea”.

Dar cu toate că în tratat nu se întrezăresc nici măcar urme din frământările, căutările și spectaculoasele izbânzi ale filosofilor antichității, îndeosebi din cele ale triadei de aur: Pitagora – Platon – Aristotel, la a căror incontestabilă autoritate David se raportează neconținut, totuși *Introducere în filosofie*

se vedește o carte deosebit de captivantă și instructivă prin modul tranșant cum autorul pune în discuție noțiuni considerate deja știute (definiția, diviziunea, filosofia etc.), prin rigoarea deducțiilor, chiar și atunci când logica este vizibil îngreunată de povara misticii pitagoreice a numerelor extrase dintr-un veritabil

folclor aritmetic

, și nu în ultimul rând prin frumusețea, simplitatea și claritatea demonstrațiilor ce-i atestă

autorului calitate de filosof, dacă este să ne conducem după una din definițiile sale extrinseci: “Filosofia este mama demonstrațiilor”.

Așa cum îi stă bine unui dascăl, al cărui manual se conduce în mod evident după un scenariu didactic prestabilit, David avansează metodic și cu grijă, pornind atacul împotriva adversarilor filosofiei chiar de la noțiunile fundamentale: “Filosofia este mama a tot ce există”, “Filosofia nu se ocupă cu particularul, ci cu universalul”, “Cel care mișcă cerul este unul, acorporeal, infinit și nepieritor”, respectiv de la definirea definiției ca “un enunț concis” și de la evidențierea însușirilor necesare filosofului desăvârșit: virtute, capacitate de cunoaștere și capacitate de acțiune.

Apoi, după ce stabilește că “definiția corespunde unității, iar diviziunea multiplului” și după ce precizează că definiția este anterioară diviziunii, așa cum unitatea este anterioară multiplului, David ajunge la cele șase faimoase definiții ale filosofiei, care în cuceritoarea lor dezvoltare și înlănțuire, formează însăși esența acestui tratat.

De ce taman șase definiții, când știut este că Platon ne-o oferă și pe cea de-a șaptea, cu nimic mai prejos decât celelalte: “Filosofia este elanul către înțelepciunea divină”? “Deoarece”, ne asigură David, “primul număr perfect este șase (până la el nu există altul perfect), tot șase sunt și definițiile filosofiei”.

Cu toate că încă de la primele capitole ale cărții el punctează că o definiție corectă are nevoie de gen și diferență specifică, totuși, cele șase definiții ale filosofiei le cercetează și ierahizează plecând de la obiect, scop, excelență și etimologie. Între timp, David are grijă să evite capcanele pe care singur și le-ar putea întinde, precizând la locul și la timpul potrivit ba că *noțiunile comune*

de tipul: “Divinitatea este iubitoare de oameni”, nu au nevoie de oameni, ba că cele enunțate laolaltă în mod absolut nu sunt enunțate și în mod specific, ba că viața este posesiune, în vreme ce moartea este privațiune.

Dar iată ordinea stabilită de David pentru cele șase definiții ale filosofiei:

1) “Filosofia este cunoașterea celor ce sunt ca fiind ceea ce sunt”;

2) "Filosofia este cunoașterea celor divine și omenești";

3) "Filosofia este pregătirea pentru moarte";

4) "Filosofia este asemănarea cu divinitatea pe cât îi stă omului în putință";

5) "Filosofia este arta artelor și știința științelor";

6) "Filosofia este dragostea de înțelepciune".

Primele două definiții pleacă de la obiect și, după spusele pitagoreicilor, ele au fost enunțate de Pitagora, căci se știe că maestrul, aidoma lui Socrate, nu a lăsat în urma sa cărți scrise. Tot lui Pitagora îi revine și cea de-a șasea definiție, cea după etimologie, despre care David avea să afirme că "este bună deoarece este a lui Pitagora"! Merită amintită aici precizarea făcută de David în legătură cu primele două definiții, și anume că cea dintâi o domină pe a doua prin rigoare, în schimb a doua o domină pe prima prin claritate.

Definițiile a treia și a patra pleacă de la scop (a treia de la scopul apropiat, a patra de la scopul îndepărtat) și ele au fost formulate de Platon. În legătură cu definiția: "Filosofia este pregătirea pentru moarte", se cuvine să amintim pledoaria lui David în sensul exact al spuselor lui Platon, adică să ne pregătim pentru moarte, dat fiind că omul are trupul pieritor și sufletul nepieritor, însă să nu ne punem capăt zilelor nici cu temei, nici fără temei. Prin urmare, trebuie să procedăm ca un veritabil filosof, căci acesta este asemenea divinității. Ori punctul de vedere al lui David în această chestiune este cât se poate de ferm: "Cel asemenea divinității nu-și ia singur viața"!

Firește, această îndumnezeire a filosofului trebuie înțeleasă în sensul amendamentului formulat de Liiceanu: "Nu pentru că ar imita-o făcând, ci pentru că o imită știind". Deși n-o spune explicit, pesemne că David nu-i considera pe stoici filosofi desăvârșiți, întrucât aceștia au priceput din definiția lui Platon că se cuvine să-și ia viața, fie că aceasta este excelentă, fie că

este obișnuită, fie că este mizerabilă.

Definiția a patra se raportează în exclusivitate la asemănarea cu divinitatea, de unde concluzia lui David că divinitatea se caracterizează prin cele trei însușiri care-l caracterizează și pe filosoful desăvârșit: virtute, capacitate de cunoaștere și capacitate de acțiune. Se subînțelege că însușirile omului și ale divinității nu sunt identice, de unde obligativitatea adaosului “pe cât îi stă omului în putință” din definiția platoniciană.

Căci ce înseamnă, de pildă, virtute la divinitate și la om? Dacă natura divinității este bunătatea, întrucât ea este incapabilă de rău, omul posedă doar virtutea de moderație, “fapt pentru care și este el capabil de rău”, așa cum inspirat dezvăluie David coexistența binelui și răului din om. Cu aceeași simplitate și măiestrie în demonstrație, suntem apoi convinși de autor în legătură cu diferența dintre capacitatea de cunoaștere a divinității și cea a omului. Căci dacă “divinitatea le cunoaște pe toate oricând și dintr-o dată”, omul, în schimb, nici nu cunoaște toate lucrurile oricând (nou născutul, de exemplu, nu cunoaște efectiv, ci doar virtual), nici nu le cunoaște pe toate dintr-o dată, ci numai pe rând.

Cât privește capacitatea de acțiune, David a găsit o formulare uluitor de simplă și sugestivă prin care redă măreția și atotputernicia divinității: “Pentru divinitate, termenii sunt convertibili: câte vrea, atâtea îi și stau în putință, și câte îi stau în putință, și vrea”. Evident că pentru om termenii nu mai sunt convertibili, căci – ne asigură filosoful cu aceeași suplețe de invidiat în mânuirea termenilor, “câte îi stau în putință, atâtea și vrea, nu însă ce vrea, îi și stă în putință”. De pildă, ne spune autorul, dacă omul vrea să atingă cerul cu degetul, firește că nu poate...

Cea de-a cincea definiție a filosofiei, cea care pleacă de la excelență, îi aparține lui Aristotel. Raportul dintre artă și știință este categoric înclinat de David în favoarea științei, căci nu numai că știința îi pune artei la dispoziție principiile, dar – socoate filosoful nostru – știința se deosebește de artă în privința obiectului: “Arta se ocupă de cele instabile, de cele care nu sunt mereu la fel”, în timp ce știința, pe de o parte se folosește mereu de rațiune, iar pe de altă parte se ocupă de cele ce sunt mereu aceleași.

Vedem, așadar, că patru sunt deosebiri dintre definițiile filosofiei, deoarece – ne asigură David – tetrada era ținută la mare preț de pitagoreici (ei chiar jurau pe ea), fie pentru că patru erau elementele primordiale pe care filosofii antici le așezau la temelia existentului – pământ, apă, aer, foc, fie pentru că tot patru sunt virtuțile cardinale ale sufletului – curaj,

omenie, cumpătare, înțelepciune, fie pentru că numărul patru adunat cu cele dinaintea lui, dă numărul 10 ($4+3+2+1=10$). Iar numărul zece (dekás) era deosebit de prețuit de pitagoreici tocmai pentru faptul că el este capabil să primească și să închidă în sine toate numerele care-l preced...

*

În secțiunea dedicată cunoașterii filosofiei prin diviziune, David împarte filosofia în teoretică și practică, și asta deoarece, opinează el, “teoreticul și practicul se întâlnesc laolaltă în noi”. În privința *obiectului*, partea teoretică domină partea practică (obiectul de cunoaștere al teoreticului îl formează toate cele ce sunt, al practicului doar sufletul omenesc), însă atunci când se are în vedere *scopul*, partea teoretică, ce are ca scop *adevărul*, este dominată de practic, întrucât acesta vizează *binele*.

. Ori când se pune problema raportului dintre bine și adevăr, punctul de vedere al lui David ni-l dezvăluie pe neoplatonicul get-beget, foarte grijuliu cu distincția operată de Filosof în rândul arhetipurilor sale: “Iar binele este mai de preț ca adevărul, ca fiind mai universal”...

Urmează subîmpărțirea părții teoretice a filosofiei în fizică, matematică și teologie, iar a matematicii în aritmetică, muzică, geometrie și astronomie. Apoi, după ce notează părerea lui Platon despre rolul și importanța matematicii: “Matematica este aceea prin care trebuie să ajungem la lucrurile divine”, David ne oferă o nouă mostră de mistică a cifrelor, prin surprinzătoarele analogii dintre disciplinele înșirate mai sus și numere: aritmetica este analogă lui unu (care pentru el nu este număr, ci început al numărului!), muzica lui doi (nici doi nu este număr, ci începutul numerelor pare), geometria lui trei (de-abia trei este număr), astronomia lui patru.

Tot la capitolul *Divizarea matematicii*, David ne pune la dispoziție o listă mai mult decât discutabilă cu așa-zișii inventatori ai acestor discipline: aritmetica au inventat-o fenicienii, căci ei erau negustori și aveau nevoie de cifre pentru calcule; muzica au inventat-o tracii, deoarece Orfeu era din Tracia; geometria a fost inventată din întâmplare de egipteni, iar astronomia este invenția caldeenilor.

David este cât se poate de categoric în ceea ce privește relația dintre practic și teoretic: (“Practicul se naște din teoretic!”), precum și în legătură cu cele trei tipuri de diviziune: de la gen

la specii, de la întreg la părți și de la un nume omonim la semnificații diferite.

Trece pe urmă la diviziunea părții practice a filosofiei în manieră platoniciană și aristotelică. După platonicieni, politica este echivalentă părții practice a filosofiei, pe când aristotelicii divid partea practică în etică, economie și politică. Iar după ce platonicienii identifică partea practică a filosofiei cu politica (ne amintim că Platon chiar visa la statul ideal Platonopolis condus de filosofi), ei o divid în partea legislativă și partea judecătorească.

Tratatul lui David se încheie cu o întrebare: Pentru ce există filosofia? Și tot autorul răspunde: "Pentru a pune în ordine sufletul oamenilor și pentru a ridica sufletul de la viața materială obscură către cele divine". Ori în acest răspuns îl recunoaștem de îndată pe Platon, care definea adevăratul filosof în următorii termeni: "Numesc filosof nu numai pe acela care știe multe și pe acela care este capabil să distingă multe, ci și pe cel care are o viață nepătată și nepângărită". Și iată cum înțeleptul, adică cel ce-și stăpânește pasiunile, este inclus de Platon în rândul filosofilor, în vreme ce Aristotel tălmăcea înțelepciunea "ca o abilitate care s-a modificat în perspectiva unei virtuți morale".

Încă ceva pentru o mai bună înțelegere a acestui amplu expozeu. După parcurgerea tratatului, suntem nevoiți să-i dăm dreptate lui G.Liceanu cum că el (tratatul) "consemnează victoria lui Aristotel asupra lui Platon" și că această caracteristică explică prestigiul său ulterior.

Iar acum, după ce am ajuns la finalul acestui excurs, să punctăm un fapt revelator pentru destinul unui autor și al operei sale. Deși David nu este o personalitate de prim rang în cultura universală, totuși *Introducere în filosofie* a făcut o impresionantă carieră medievală în Răsărit și în întreaga zonă mediteraneană, tratatul fiind introdus ca materie obligatorie de studiu în programa școlilor din acele vremuri.

Ba mai mult, după cum ne încredințează davidologii, neoaristotelismul didactic de mai târziu îi aduce lui David cinstire ca unui însemnat înaintaș, iar urme deloc neglijabile ale influenței sale se întâlnesc nu doar la Ioan Damaschinul (sec. al VIII-lea), ci chiar mult mai târziu în exegezele lui Teophil Coridaleu (1574-1646), acest ultim mare comentator aristotelic.

George Petrovai: David între enigmele vieții și certitudinile filosofiei sale

Scris de George Petrovai

Duminică, 29 Ianuarie 2012 09:57 - Ultima actualizare Marți, 21 Februarie 2012 01:43

AUTOR: GEORGE PETROVAI

▯ **WWW.SIGHET-ONLINE.RO**